

Socialförvaltningens arbete mot prostitution och människohandel

September 2022

start.stockholm

Innehåll

Bakgrund.....	4
Budgetuppdrag	4
Socialförvaltningens verksamheter	5
Regionkoordinatorer	5
Mikamottagningen	6
KAST - Köpare Av Sexuella Tjänster	6
Ungdomsjouren	7
Samverkansöverenskommelse med polisen	8
Länsövergripande erbjudande.....	10
Utbildningar	11

Bakgrund

I denna rapport redogörs för Socialförvaltningens pågående arbete mot prostitution och människohandel med utgångspunkt i två uppdrag som socialnämnden har i Stockholms stads budget för 2022.

Arbetet mot prostitution och människohandel är omfattande i Stockholms stad, och sker inom ramen för *Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relationer 2021-2025*.¹

I kommunfullmäktiges budget 2021 fick socialnämnden i uppdrag att ta fram en handlingsplan mot människohandel med särskilt fokus på handel med barn och handel för sexuella ändamål.

Handlingsplan för att motverka människohandel och prostitution togs i socialnämnden i december 2021.² Den innefattar åtgärdsförslag för både barn och vuxna som rör människohandel för sexuella ändamål, sugardejting och prostitution. Vidare ingår barn och unga som utsätts för människohandel oavsett ändamål, exempelvis barn som utnyttjas i kriminalitet, tiggeri eller som arbetskraft.

Budgetuppdrag

De budgetuppdrag som redogörs för i rapporten följer nedan:

- Socialnämnden ska fortsatt stärka det uppsökande arbetet, stödet, och samverkan med andra aktörer mot människohandel, prostitution, så kallad ”sugardejting” och sex som självskadebeteende, i synnerhet mot unga. Samarbetsavtalet mellan polisen och staden ska följas upp årligen.
- Socialnämnden ska i dialog med Region Stockholm fortsatt verka för att fler kommuner ska ansluta sig till KAST:s verksamhet, med mål om en länsövergripande verksamhet med en liknande organisatorisk modell som Origo.

¹ Dnr. 3.1.1-723/2019

² Dnr. 3.1.1-531/2021

Socialförvaltningens verksamheter

Regionkoordinatorer

Regionkoordinatorerna arbetar i hela Stockholms län och är en del i den nationella samordningen mot prostitution och människohandel. Regionkoordinatorerna har som uppdrag att följa en individ genom ett ärende och i kontakten med relevanta myndigheter och civila aktörer. Detta för att säkerställa att en person som utsatts för människohandel får sina behov av skydd och stöd tillgodosedda på ett rättssäkert sätt genom hela ärendehanteringen. Uppdraget innefattar att upprätthålla en nära samverkan mellan socialtjänst och polis samt övriga relevanta aktörer. Regionkoordinatorerna omfattar två tjänster där en är inriktad mot prostitution och människohandel av vuxna och en är inriktad på människohandel av barn/unga.

Samverkan och kunskapsöverföring mellan lokal, regional och nationell nivå är en central del i regionkoordinatorns arbete. Tre huvudsakliga uppgifter är att bidra till regional och nationell samverkan, att ge metodstöd och utbilda yrkesverksamma, samt att ge stöd i individärenden.

Regionkoordinatorn arbetar uppsökande i samverkan med andra myndigheter, bland annat polisen. Regionkoordinatorn samverkar med civila samhället och har kontakt med paraplyorganisationen Plattformen Civila Sverige mot människohandel. Regionkoordinatorerna är samlokaliserade med polisens människohandelssektion.

Vid förekomst eller misstanke om människohandel placeras den utsatta på skyddat boende. Ansökan om tillfälligt uppehållstillstånd, så kallad betänketid, skickas till Migrationsverket. Tillfälligt uppehållstillstånd medger rätt för den brottsutsatta att ta del av lagstadgade rättigheter precis som för andra medborgare.

För personer utsatta i prostitution och/eller människohandel och som är hemmahörande i annat land och som inte kan, vill eller ska delta i en rättslig process, finns det så kallade Återvändandeprogrammet som drivs av FN:s International Organization for Migration (IOM). Programmet syftar till att hjälpa individen psykosocialt, rättsligt och ekonomiskt i sitt hemland. Ekonomisk ersättning ges till den enskilde i upp till ett halvår efter hemkomst. Återvändandeprogrammet finansieras av Jämställdhetsmyndigheten.

Mikamottagningen

Mikamottagningen arbetar för att vuxna personer (personer yngre än 18 år hänvisas till Stödcentrum) som har erfarenhet av sex mot ersättning och/eller skadar sig med sex, eller är utsatta för människohandel för sexuella ändamål får det stöd de behöver, med målsättningen att de ska komma ut ur prostitution. Man kan även vända sig till Mikamottagningen som anhörig eller vän. Kontakten är kostnadsfri och det finns möjlighet att vara anonym.

Stödet omfattar samtal av rådgivande karaktär och praktiskt stöd. Mikamottagningen arbetar uppsökande i gatumiljö samt i andra miljöer där prostitution kan förekomma, till exempel sexklubbar och hotell. Mikamottagningen bedriver även uppsökande verksamhet på internet samt förebyggande arbete genom konsultation och kunskapsspridning genom utbildningsinsatser. Till exempel har Mikamottagningen tillsammans med regionkoordinator mot människohandel under våren 2022 haft föreläsningar på flera hotell.

Mikamottagningen samverkar med polismyndigheten och andra aktörer inom fältet. Vid polisinsatser som till exempel Insats torsk samt det löpande samverkansavtalet, deltar Mika med sin personal. Mikamottagningen är samlokaliserad med Region Stockholm genom Mika hälsa som erbjuder barnmorska, gynekolog, psykiatriker och psykolog. På Mika hälsa kan målgruppen få medicinsk rådgivning samt provtagning.

Mikamottagningen erbjuder yrkesverksamma vägledning och konsultation i klientärenden.

KAST - Köpare Av Sexuella Tjänster

KAST vänder sig till personer över 18 år som köper sexuella tjänster eller upplever att de har förlorat kontrollen över sitt "porrsurfande" och/eller sexmissbruk. Vid KAST får personerna råd, stöd och/eller motiverande samtal. Kontakten, som är kostnadsfri, kan ske individuellt eller tillsammans som par. KAST erbjuder även råd och stöd till anhöriga. Det finns möjlighet att vara anonym i kontakten med KAST.

KAST bedriver även uppsökande arbete på nätet och samverkar med bland andra polismyndigheten vid insatser som till exempel Insats torsk. KAST föreläser även för yrkesverksamma. Under våren 2022 har KAST tillsammans med regionkoordinator föreläst för hälso- och sjukvårdspersonal på Sprutbytesprogrammet.

Jämställdhetsmyndigheten genomför nu en utvärdering om effektiva behandlingsmetoder hos KAST runt om i landet, Stockholm ingår i studien.

Ungdomsjouren

Ungdomsjourens uppdrag är att bedriva socialt uppsökande arbete riktat mot barn och ungdomar i Stockholms riskmiljöer i syfte att förebygga missbruk, kriminalitet, prostitution och annat socialt nedbrytande beteende. Ungdomsjouren ska uppmärksamma barn och unga med stödbehov och länka dem vidare. Kontakt med vårdnadshavare initieras i ett tidigt skede.

Ungdomsjouren har ett särskilt fokus på sugardejting, vilket i regel sker från särskilda kontaktsidor på nätet och lockar till sig yngre ungdomar och barn. Under 2022 har tretton personer påträffats från dessa kontaktsidor, varav sju stycken var minderåriga. Samtliga var flickor och unga kvinnor i åldern 14-25 år. Fyra personer var hemmahörande i Stockholms stad, åtta från kranskommuner och en utanför Stockholms län. I samtliga fall där ungdomen var minderårig kontaktade Ungdomsjouren föräldrar samt gjorde en orosanmälan enligt 14 Kap. 1 § SoL till lokal socialtjänst. Samtliga har erbjudits stöd och rådgivning av Stockholm stads regionkoordinator för barn samt kontakt med Stödcentrum.

Samverkansöverenskommelse med polisen

Socialförvaltningen tecknade i april 2021 en samverkansöverenskommelse med Polisregion Stockholm rörande arbetet mot prostitution.³ Syftet med samverkansöverenskommelsen är att på ledningsnivå skapa förutsättningar för att stärka det gemensamma brottsförebyggande-, operativa- och sociala preventionsarbetet. Enligt överenskommelsen ska polisen och Stockholms stad i nära samverkan arbeta uppsökande mot köpare och säljare av sex. En viktig distinktion är att polis och socialtjänst har olika uppdrag. Polismyndigheten lagför samt förebygger brott och Socialtjänsten bedriver stödjande- och rådgivande uppsökningsarbete i enlighet med socialtjänstlagen.

Arbetet delas in i två verksamhetsinriktningar – unga personer under 18 år i prostitution respektive vuxna personer över 18 år i prostitution. Överenskommelsen innebär en formalisering av samverkan som under lång tid förekommit mellan myndigheterna och det stärkta samarbetet har resulterat i en ökning av gemensamma arbetspass mellan polisen och socialförvaltningens verksamheter.

Styrgruppen för samverkansöverenskommelsen ansvarar för att det finns en långsiktighet i det gemensamma arbetet mellan socialförvaltningen och Polisregion Stockholm. Styrgruppen består av polisområdeschef City, chefen för regionala utredningsenheten vid polisen samt socialdirektör för socialförvaltningen. Styrgruppen sammankallas minst tre gånger per år och väljer vid behov att adjungera in fler deltagare.

Inom ramen för överenskommelsen finns även en beredningsgrupp där nyckelpersoner från myndigheterna deltar. Arbetet som utförs inom ramen för samverkansöverenskommelsen följs upp av beredningsgruppen och redovisas till styrgruppen.

Socialförvaltningens verksamheter medverkar vid polisens löpande uppsökande arbete, till exempel att närvara vid tillslag mot lägenhetsbordeller, för att snabbt kunna erbjuda socialtjänstens stöd åt de personer som påträffas.

³ Dnr. 2.3.4-141/2021

Samverkan är framgångsrik och ett stort antal personer har fått information om stadens stöd- och hjälpmöjligheter. Sedan överenskommelsen tecknades i april 2021 har socialförvaltningens verksamheter genomfört 201 arbetspass tillsammans med polisen i samband med spaning eller tillslag. 364 personer utsatta i prostitution och 306 personer misstänkta för köp av sexuella tjänster har påträffats. Av dessa var arton personer under 18 år utsatta i prostitution och tre personer under 18 år köpare av sexuella tjänster. Samtliga som påträffats har erbjudits stöd av förvaltningens verksamheter.

Länsövergripande erbjudande

Utifrån regeringens sjätte jämställdhetspolitiska delmål,⁴ har Länsstyrelsen i Stockholm tillsammans med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Storsthlm, Kriminalvården, Region Stockholm och Stockholms stad tagit fram en handlingsplan för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2020-2022,⁵ samt en strategi för samma ändamål 2020-2026.⁶ Handlingsplanen och strategin syftar till ökat stöd för brottsoffer och våldsutövare.

Socialnämnden fick i Stockholm stads budget för 2020 i uppdrag att i samråd med kommunstyrelsen utreda möjligheterna att i samarbete med berörda aktörer inrätta ett länsövergripande centrum för personer som är offer för prostitution, människohandel för sexuella ändamål eller sexuellt våld.

Socialförvaltningen erbjuder samtliga kommuner i Stockholms län att, genom att teckna avtal med staden, kunna erbjuda sina kommuninnevånare de insatser som Mikamottagningen, KAST och regionkoordinatorerna tillhandahåller. I erbjudandet ingår även utbildning till medarbetare i kommunerna och möjligheten för medarbetare i kommunen att konsultera verksamheterna i individärenden. Verksamheterna ersätter inte ordinarie myndigheters lagstadgade myndighetsansvar.

Arbetet leds av en styrgrupp bestående av representanter från ett antal kommuner som tecknat avtal med staden samt Region Stockholm genom Mika Hälsa. Det operativa arbetet leds av en projektledare vid socialtjänstavdelningens stab.

De första kommunerna tecknade avtal med Stockholms stad i början av 2021. Hittills har femton kommuner anslutit sig till erbjudandet:

Ekerö	Sigtuna	Täby
Haninge	Sollentuna	Upplands-Väsby
Järfälla	Solna	Vaxholm
Nynäshamn	Sundbyberg	Värmdö
Salem	Södertälje	Nacka

⁴ Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Prostitution och människohandel ingår i detta delmål.

⁵ Rapport 2019:24 i Länsstyrelsen Stockholms rapportserie

⁶ Rapport 2019:23 i Länsstyrelsen Stockholms rapportserie

Följande kommuner har ännu inte anslutit sig till erbjudandet:

Botkyrka	Nykvarn
Gotland	Tyresö
Huddinge	Upplands-Bro
Lidingö	Vallentuna
Norrtälje	Österåker

Socialförvaltningens projektledare för det länsövergripande erbjudandet för en löpande dialog med de kommuner som ännu inte har anslutit sig. Icke-anslutna kommuner informeras om någon av deras invånare har påträffats i samband med tillslag tillsammans med polis. Projektledaren påminner i dessa fall om kommunens möjlighet att teckna avtal med staden, alternativt lämna besked om var personen kan vända sig i sin hemkommun för vidare stöd.

Utbildningar

Inom ramen för erbjudandet har Socialförvaltningens verksamheter anordnat utbildningar för anställda i de kommuner som tecknat avtal med staden. Utbildningen innehåller information om prostitution och människohandel samt information om förvaltningens verksamheter som deras medborgare får ta del av inom ramen för erbjudandet.

Sedan starten 2021 har utbildning för anställda i anslutna kommuner hållits i fyra omgångar. De tre första omgångarna hölls digitalt via Skype under 2021. I maj 2022 genomfördes den första fysiska utbildningen, och ytterligare två omgångar är planerade till hösten 2022. Intresset för utbildningen är stort, höstens utbildningstillfällen är fullbokade. Hittills har ungefär 350 personer gått utbildningen. I enkätutvärderingar svarar deltagarna att de är nöjda med utbildningen. Utbildningen ska även ges för anställda i Stockholms stad under hösten 2022.